

מעגל השנה

שְׁנַיִם עָשָׂר יָרְחִים / נְעָמִי שָׁמַר

בְּתִשְׂרֵי נָתַן הַדֶּקֶל
פְּרֵי שָׁחוּם נִחְמַד
בְּחֶשְׁוֹן יָרַד יוֹרֵה
וְעַל גְּנֵי רֶקֶד.

בְּאֵיֶר הַכֹּל צִמַּח
וּבְסִינֹן הַבְּכִיר⁶
בְּתַמּוּז וְאָב שְׁמַחֲנוּ
אַחַר קֶצִיר.

בְּכִסְלוֹ נִרְקִיס הוֹפִיעַ
בְּטִבֵּת בְּרָד
וּבְשֶׁבֶט חֲמָה הַפְּצִיעָה²
לְיוֹם אֶחָד.

תִּשְׂרֵי, חֶשְׁוֹן, כֶּסֶלּוֹ, טִבֵּת
חֶלְפוֹ, חֶלְפוֹ בִיעָף⁷
גַּם שֶׁבֶט, אֶדְר, גִּיסֹן, אֵיר,
סִינֹן, תַּמּוּז וְאָב.

בְּאֶדְר עָלָה נִיחוּחַ³
מִן הַפְּרֻדָּסִים
בְּגִיסֹן הוֹנְפוֹ⁴ בְּכַח
כָּל הַחֶרְמָשִׁים.⁵

וּבְבוֹא אֵלּוּל אֵלֵינוּ
רֵיחַ סִתּוֹ עָלָה
וְהִתְחַלְנוּ אֶת שִׁירְנוֹ
מִהִתְחַלָּה.

⁵ חֶרְמָשִׁים - בָּלִים לַקְצִירָה
⁶ הַבְּכִיר - הַבְּשִׁיל
⁷ בִיעָף - מֵהָר

1 יָרְחִים - חוֹדָשִׁים, יָרַח - חוֹדֶשׁ
2 הַפְּצִיעָה - זָרְחָה
3 נִיחוּחַ - רֵיחַ נְעִים
4 הוֹנְפוֹ - הוֹרְמוֹ

לוּחַ הַשָּׁנָה הָעִבְרִי

הַלוּחַ הָעִבְרִי מוֹנֵה אֶת הַיָּמִים
וְהַשָּׁנִים מֵאֵז בְּרִיאַת הָעוֹלָם.
חֲגֵי יִשְׂרָאֵל וּמוֹעֲדָיו נִקְבָּעִים
לְפִי הַלוּחַ הָעִבְרִי, כִּף שָׁעַם
יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַתְּפוּצוֹת חוּגֵג
אֶת חֲגֵי יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ הַעֵת.

קִיץ

אֲבִיב

חֹרֶף

סִיבִּין

כֶּסֶל

חֶשְׁוֹן

תִּשְׂרֵי

אֲדָר

שֶׁבֶט

טֵבֵת

סִיוֹן

אֵיָר

נִיסָן

אֵלוּל

אָב

תְּמוּזָה

א לוח השנה העברי

לוח השנה העברי מבוסס על השילוב של מחזור הירח עם מחזור השמש. סיבוב הירח סביב כדור הארץ נמשך חודש אחד. הלוח הפלילי מבוסס רק על מחזור השמש.

הבסיס של הלוח העברי הוא החודש. כל חודש מתחיל כשהירח "נוֹלָד" (מוֹלָד הירח), ומסתיים כשהירח נעשה שוב קטן עד שהוא נעלם. באמצע החודש רואים ירח מלא. המילה "חודש" באה מן המילה "חדש", כי הירח מתחדש בכל פעם אחרי שהוא קטן ונעלם. שם עברי אחר למילה "חודש" הוא "ירח", והוא בא מן המילה "ירח", כי השנה העברית קשורה במוֹלָד הירח. מוֹלָד הירח הוא ראש החודש.

בלוח היהודי מספר הימים בחודש אינו קבוע. מהרגע שהירח "נוֹלָד" ועד לרגע שהוא "נוֹלָד מחדש" עוברים 29 ימים, או 30 ימים. לא פחות ולא יותר. חודש בן 30 ימים נקרא "חודש מלא". חודש בן 29 ימים הוא "חודש חסר".

אורך הזמן העובר בין מולד ירח אחד למולד הבא אחריו הוא חודש. האורך שלו קשור בסיבוב הירח סביב כדור הארץ וגם בסיבוב כדור הארץ סביב השמש. אורך החודש משתנה, כי מהירות התנועה של כדור הארץ סביב השמש ושל הירח סביב כדור הארץ אינה קבועה. הסיבה לכך היא שהמסלולים שלהם הם אליפטיים ולא מעגליים.

החודשים מצטרפים לשנה. יש שנה בת שנים עשר חודשים, והיא נקראת "שנה פשוטה", ויש שנה בת שלושה עשר חודשים, והיא נקראת "שנה מעוברת". האורך של שנים עשר חודשי ירח הוא 354 ימים, לעומת שנה מעוברת שהיא בת 384 ימים.

חודשי השנה העברית הם:

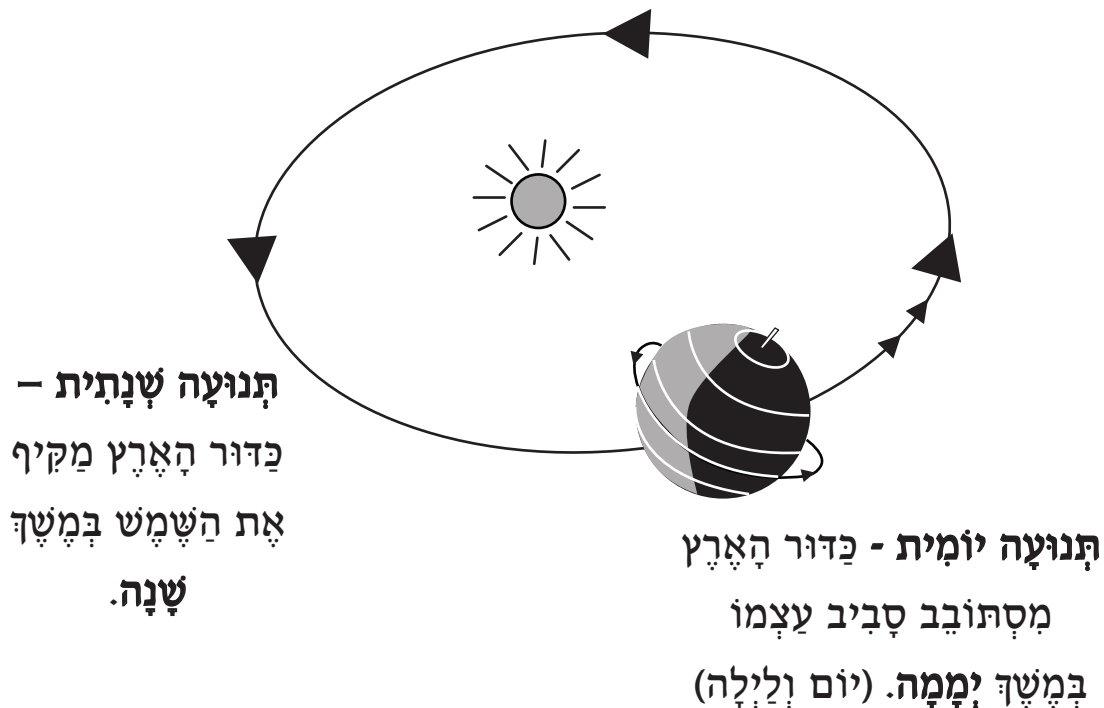
תשרי, חשוון, כסלו, טבת, שבט, אדר, ניסן, אייר, סיון, תמוז, אב, אלול. בשנה ארבע עונות: סתיו, חורף, אביב וקיץ.

שנה מעוברת (שנה "בהריון") היא שנה שיש בה חודש נוסף – אדר ב'. במקום חודש אדר - חודשים אדר א' ואדר ב'. בשנה כזאת פורים יחול באדר ב'. כל תשע עשרה שנים יש שבע שנים מעוברות. בשנה מעוברת מוסיפים את החודש השלושה עשר. יש צורך בשנה מעוברת כדי לתאם בין לוח השנה על פי השמש ללוח השנה על פי הירח. אם לא תהיה שנה מעוברת, יזוזו עונות

החגים, והחגים לא יחולו תמיד באותה עונה, למשל פסח יחול בחורף ולא באביב. והרי התורה מצוה שפסח יחול תמיד באביב, הזמן שבו מבשילה התבואה, וסוכות יחול תמיד בסתיו, בזמן האסיף.

היממה בלוח השנה העברי מתחילה כשהשמש שוקעת, והיא מסתיימת בשקיעת השמש הבאה, או כשיוצאים הכוכבים. אבל בלוח הכללי יממה אחת נמשכת מחצות הלילה עד חצות הלילה הבאה. ערבי שבתות וחגים עבריים מתחילים עם שקיעת השמש ומסתיימים למחרת, עם צאת הכוכבים.

התנועה היומית והתנועה השנתית של כדור הארץ

ענו על השאלות.

1. ממולד הירח עד סוף החודש משתנה צורתו של הירח. מתי הוא מלא?

2. מה ההבדל בין שנה פשוטה לבין שנה מעוברת?

3. כמה ימים ב-12 חודשי שנת הירח?

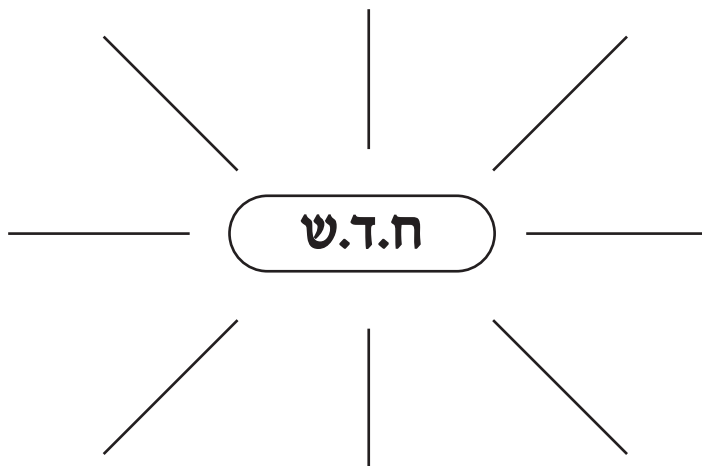
4. מדוע יש צורך בשנה מעוברת?

5. באיזו עונה חל חג הפסח? ובאיזו עונה חל חג הסוכות?

6. מתי מתחילה ומסתיימת יממה לפי הלוח העברי?

7. מתי מתחילה ומסתיימת יממה לפי הלוח הקללי?

8. המילה "חודש" היא מן המילה "חדש". מצאו עוד פעלים בשורש ח.ד.ש.

כתבו את הפירוש המתאים מתוך מאגר המילים.

_____	שוקעת	_____	מעוברת
_____	נעלם	_____	תבואה
_____	מצוה	_____	ירח
_____	שילוב	_____	יממה
_____	מסתקמת	_____	מצטרפים

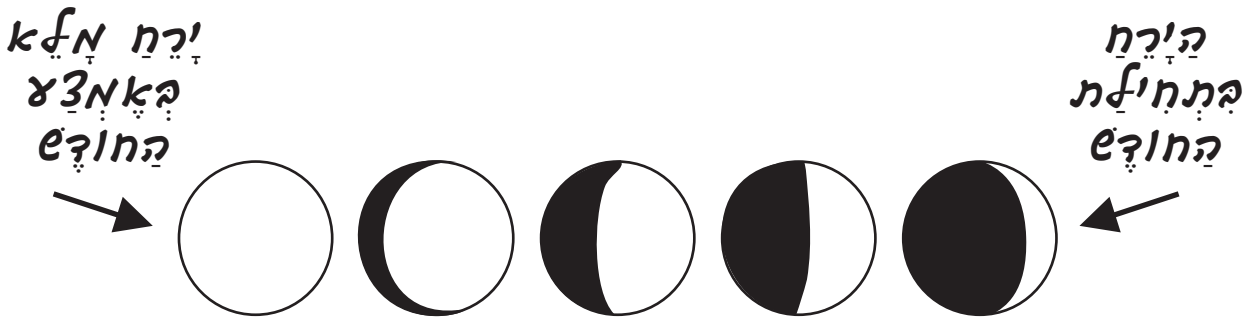
מאגר מילים

נותנת פקודה או הוראה, לא מוצאים אותו, חודש, חיטה ושעורה, נגמרת, עשרים וארבע שעות, חיבור, נכנסת עמוק ונעלמת, הולכים יחד עם, "בהריון"

השלימו את המשפטים.

- _____ חודש מלא הוא
- _____ חודש חסר הוא
- _____ שנה פשוטה היא
- _____ שנה מעוברת היא

שינויים בירח במשך החודש

באמצע החודש הירח מלא (בצד שמאל)
ובסוף החודש הירח חוזר וחסר.

משימות

הסתכלו בלוח השנה וכתבו.

א. סמנו בלוח השנה תאריכים חשובים לכם. כתבו מהם התאריכים ומה הם מציגים עבורכם. (תאריך עברי ותאריך כללי).

ב. בחרו דף מלוח השנה, שיש בו חג שמח. כתבו את שם החג, ימי החג והתאריך העברי שלו.

ג. בחרו דף מלוח השנה שיש בו יום עצוב של אבל או צום, כתבו את שמו ואת התאריך העברי שלו.

ד. הסתכלו בלוח השנה וכתבו, באיזו עונה מתחילה השנה העברית ובאיזו עונה מתחילה השנה הכללית?
